

PATENTAI

Dr. Mindaugas Kiškis

mindaugas@irii.lt

Patentai

- Patentai – išradimų teisinės apsaugos būdas
- Saugo ne idėjas, o idėjų techninį realizavimą – metodus ir mechanizmus – bet kurioje technologinėje srityje
- Patentai iš esmės yra nacionalinės teisės ir tarptautiniu mastu automatiškai negalioja
- Lygiagretaus teisių taikymo principas – tas pats objektas gali būti saugomas kelių intelektinės nuosavybės formų

Patentų objektai

- Bet kokios technikos srities išradimai, jei jie yra nauji, išradimo lygio ir turi pramoninį pritaikomumą
- Išradimais nelaikomi:
  - atradimai, mokslo teorijos ir matematiniai metodai;
  - gaminių išoriniai vaizdai;
  - žaidimų, intelektinės arba ūkinės veiklos planai, taisyklės ir būdai, taip pat kompiuterių programos;
  - informacijos teikimo būdai;
  - žmogaus kūnas ir jo elementai;
  - kiti išimtiniai atvejai.
- Jei išradimo objektas yra būdas, tai patentinė apsauga suteikiama ir tuo būdu pagamintam gaminiui

Patento įgijimas

- Patentuojamas išradimas turi atitikti tris reikalavimus:
  - Pasaulinio naujumo;
  - Išradimo lygio (neakivaizdumo);
  - Techninio pritaikomumo (naudingumo, techninio rezultato)
- Patentai išduodami tik padavus specialią paraišką ir atlikus jos ekspertizę ar deponavimą, o pagrindinėse jurisdikcijose tik atlikus patentuoti pareikšto išradimo ekspertizę
- Patentuojamo išradimo esmė formuluojama išradimo požymiuose (claims):
  - Mechanizmas, nuo esamų besiskiriantis A, B, C...

Patento įgijimas (II)

- Pirmenybė (ES) teikiama paraiškoms dėl to paties išradimo, kurios paduotos anksčiausiai
- Paryžiaus konvencija suteikia 12 mėn. prioritetą pateikti patento paraišką
- PCT konvencija supaprastina ekspertizę ir patentavimą tarptautiniu mastu
- EPT konvencija yra pirmas žingsnis link visoje Europoje galiojančio patento, supaprastina ekspertizę ir išplėtimą šalyse, EPT narėse

Patento įgijimas (III)

- Pilna patentuoti pareikšto išradimo ekspertizė atliekama tik 12 globaliai pripažintų patentų biurų
- Daugumoje pasaulio valstybių (tarp jų Lietuvoje) patentai yra išduodami pagal pareikštinę sistemą, neatliekant išradimo ekspertizės, todėl yra silpni
- Registracija tarptautiniu lygiu (kai atliekama pilna patentuoti pareikšto išradimo ekspertizė) užtrunka ne mažiau 12 mėn.
- Turi būti mokami patentinės paraiškos mokesčiai ir patento palaikymo mokesčiai

Įmonės ir jos darbuotojų teisės į patentą (tarnybiniai išradimai) (I)

- Patentas į tarnybinį išradimą priklauso darbdaviui.
- Tarnybinis išradimas – išradimas, sukurtas:
  - darbo sutarties, kurioje numatyta išradybos veikla, vykdymo metu;
  - esant konkrečiam pavedimui, projektavimo, konstravimo, mokslinio tyrimo arba technologijų kūrimo metu;
  - naudojantis sukaupta įmonės, įstaigos ar organizacijos patirtimi arba jos technologijomis ir įrengimais.
- Darbuotojas, sukūręs tarnybinį išradimą, privalo nedelsdamas apie tai raštu pranešti darbdaviui. Iki patentinės paraiškos padavimo darbdavys ir darbuotojas negali atskleisti išradimo esmės.

Įmonės ir jos darbuotojų teisės į patentą (tarnybiniai išradimai) (II)

- Už tarnybinio išradimo patentą darbdavys turi mokėti išradėjui autorinį atlyginimą. Atlyginimo dydis turi priklausyti nuo išradimo ekonominės vertės ir kitos naudos, kurią darbdavys gali gauti panaudojęs išradimą.
- Autorinis atlyginimas nustatomas sutartimi, kuri sudaroma ne vėliau kaip per pusę metų nuo patento išdavimo arba per metus nuo išradimo naudojimo pradžios, jei išradimas pradėtas naudoti iki patento išdavimo.
- Jeigu darbdavys nevykdo sutarties reikalavimų arba tokia sutartis nurodytais terminais nesudaroma, išradėjas gali reikalauti, kad būtų pripažintas tarnybinio išradimo patento savininku.
- Autorinis atlyginimas nemokamas, jei darbuotojo darbo sutartyje yra numatytas išradimų kūrimas ir už tai jam buvo arba yra mokamas sutartas padidintas atlyginimas.
- Darbdavio ir darbuotojo teisės ir pareigos, susijusios su tarnybiniais išradimais, išskyrus autorinio atlyginimo mokėjimą, pasibaigia patentui netekus galios arba po metų nuo darbo santykių nutraukimo (jei nesusitarta kitaip)

Patentų pažeidimai

- Bet kurio požymio pažeidimas (panaudojimas savo verslo procese ar mechanizme) tolygus patento pažeidimui
- Pažeidimu laikomas ir patento techninis analogas (netapatus)
- Patentų pažeidimų bylos yra ypatingai sudėtingos, ilgos ir brangios
- Tradicinė gynyba yra prieš-ieškinys dėl patento negaliojimo arba dėl atsakovo patentų pažeidimo

Kiti patentų ypatumai

- Patentų paraiškos yra tinkama priemonė padidinti įmonės žinomumą tarptautiniu lygiu
- Patentai, teikiantys pajamų, gali būti įkeičiami
- JAV ir ES patentų portfelis ypač vertinamas kaip “investicijų magnetas”
- Patentavimas tarptautiniu mastu yra ypatingai brangus
- LR galima susigražinti išlaidas patirtas EPO patentui, po to kai jis išduodamas
- Patentavimo išlaidos yra savotiška kokybės kontrolė